

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	side 2
Problemformulering.....	side 3
Begrebsafklaring.....	side 3
Musikfaget og dannelse.....	side 4
Material dannelse.....	side 5
Formal dannelse.....	side 5
Kategorial dannelse.....	side 6
Bordieu.....	side 7
Habitus.....	side 7
Kapital.....	side 8
Felt.....	side 9
Gardners syn på intelligens.....	side 10
Intelligens i musik.....	side 11
Samfundsanalyse.....	side 12
Klare mål.....	side 14
Undervisningsdifferentiering i den rummelige skole.....	side 17
Mit eget musiske værdigrundlag.....	side 18
Konklusion.....	side 21
Litteraturliste.....	side 23

Indledning

Hvorfor er musik så vigtig? Musikken rører og vedrører os alle på en eller anden måde – det kan vi ikke komme uden om. Nogle af os dyrker musikken som aktiv medspiller, mens andre vælger ”passivt” at være lytter. Når jeg sætter ordet ”passivt” i anførelsestegn, skal det forstås som et spørgsmålstegn til det at være passiv i forbindelse med musik. Musikken man lytter til vil altid påvirke følelser og tanker og derved opnå en effekt hos lytteren og derved sætte nogle kræfter i gang med at arbejde. Musikken fremtvinger derfor altid en form for virksomhed.

Vi kan alle forholde os til et stykke musik og have en mening om det. Vi kan diskutere musik på kryds og tværs af samfundslag og generationer. Vi kan mødes og finde fælles værdier på kryds og tværs af generationer og samfundslag gennem musikken. Musikken er et universelt sprog, vi kan bruge til at kommunikere og udtrykke os med.

Musik som fag i folkeskolen vil og har altid på den ene eller den anden måde været til debat, hvad enten det har været i det skjulte eller direkte på dagsordenen. Da faget ikke er obligatorisk på alle klassetrin, har det tendens til at blive nedprioriteret og nogle gange i så svær grad, at det årlige timetal faktisk ikke bliver opfyldt.¹ Når der bliver krævet mere faglighed i skolen, ligger det underforstået, at man mener dansk og matematik. Hvis ikke timetallet skal sættes op, må det naturligt gå ud over andre fag. For mange virker det måske så nærliggende at skære i fag som musik, sløjd, håndarbejde osv. dvs. de praktisk-musiske fag.

Et af regeringens slagord i uddannelsespolitikken er ”Den rummelige skole”. I min opgave vil jeg beskæftige mig med den problemstilling, der kan opstå hvis, ikke fag som fx musik bliver prioriteret i ”Den rummelige skole”. Som en nødvendighed af dette, vil jeg også se på undervisningsdifferentiering som det overordnede princip for undervisning i ”Den rummelige skole” Jeg vil også se på, hvor læreruddannelse står i forhold til faget musiks fremtid i folkeskolen.

Samfundet ændrer sig hele tiden og kravene fra erhvervslivet, og den gængse mening om hvad der skal sættes i højsædet skal hele tiden tilpasses i ministeriets retningslinjer og ”Klare Mål” for undervisningen. I en tid, hvor alt skal måles og vejes, og man skeler til undersøgelser for at kunne sammenligne sig med ”de andre”, kan det måske være svært at finde en rolle til faget musik i folkeskolen, men man kan have en rummelig skole uden faget musik

Problemformulering

Hvorfor er musik med til at fremme ”Den rummelige skole”?

Begrebsafklaring

I min opgave vil jeg bruge forskellige udtryk og begreber som ofte giver anledning til uenigheder, og i forlængelse heraf, har jeg valgt at lave en begrebsafklaring.

Rummelighed: I skolen skal der være plads til så mange elever som muligt. Den skal være rummelig og bygge på den enkelte elevs kompetencer. Den rummelige skole skal indrettes og iværksættes på en sådan måde, at den tager hensyn til de store forskelle i egenskaber og behov børnene møder med. Rummeligheden skal sikre gode og attraktive tilbud til de meget forskellige unge. Man skal imødekomme særlige behov ved anvendelse af en pædagogik, der er centreret

---

¹ Undervisningsministeriet 1990: Kvalitet i uddannelse og undervisning

omkring den enkelte elev.² ”Den rummelige skoles” store opgave er at holde flest mulige børn i den almindelige undervisning og reducere mængden af elever i specialklasserne.

Musikalitet: Musikalitet kan kort beskrives som evnen til at opfatte musik som noget meningsfyldt og struktureret og til at kunne udtrykke sig i sang, spil eller dans.³ Blandt forskere og udviklingspsykologer er der i dag enighed om, at alle mennesker har anlæg for at udvikle musikalitet. Dog (selvfølgelig) med forskel i kvantitet og kvalitet fra person til person. Forskningen peger i dag også i retningen af, at arvelige forhold så vidt som kulturelle forhold spiller en rolle for udviklingen af musikalske evner. Før i tiden blev musikalitet ofte defineret som evnen til at opfatte tonehøjder, klangfarver og rytmiske figurer samt evnen til at gengive melodier og rytmer. I dag har opfattelsen af musikalitet bevæget sig mere i retningen af ikke kun at skulle måles på mængden af tekniske færdigheder men mere som en bevidsthedsform, der sætter den enkelte i stand til at opleve og udtrykke musikken uden forudgående analyse.⁴

Undervisningsdifferentiering: Princippet om undervisningsdifferentiering indebærer en udvidelse af et eksisterende perspektiv i retning væk fra klassens og hen imod den enkelte elevs læreproces. Fra lærerens formidling af indhold til elevernes arbejde med indhold. Fra lærerens handling til elevernes handling.⁵ Når man taler undervisningsdifferentiering, drejer det sig fra skolens side om at kunne samle eleverne i et lærende fællesskab, hvor alle er lige meget værd, og alles bidrag er lige meget værd. Det gælder både for helt almindelige elever og for elever med særlige behov. Der skal tages hensyn til den enkelte elevs potentialer og forestillinger i forhold til både de individuelle og de almene mål. De almene mål skal sikre den sociale sammenhæng i klassen.⁶

Konklusion

Hvorfor skal vi så have musik i en ”den rummelige skole”. Folkeskolen skal ifølge loven fremme den enkelte elevs alsidige, personlige udvikling. Når det står i loven, er det en forpligtende tekst og ikke bare en god idé. I ”Den rummelige skole” skal der være plads til flest mulige børn. Det er vel i og for sig let nok, men der skal komme et fornuftigt resultat ud af det. For at lidt svagere børn kan klare de krav, der stilles, er det nødvendigt, at det læringsmiljø de befinder sig i, er sundt og de føler sig godt tilpasse. Hvis dagene går med det ene faglige og sociale nederlag efter det andet, fordrer det ikke ligefrem en sund alsidig, personlig udvikling. Børn har brug for succesoplevelser. De har brug for at opleve, at de ”kan”, for at opnå den tro på egne evner. Det giver mod på at tage udfordringer op på egen hånd. Det er i høj grad også sociale relationer, der har betydning for om børn trives i skolen. For at børn kan indgå i en sund omgang med andre elever er de nødt til at have et eller andet at byde på. De er nødt til at have en kapital, andre finder prisværdig. Børn kan godt lide at være sammen med andre børn, som har nogle kvaliteter, hvad enten det så er nogle specielle evner i skolen eller menneskelige kvaliteter.

De elever vi møder i folkeskole, har alle forskellige kompetencer. Dem skal vi udnytte. Hvis skolen i dag bliver ensrettet mod de verbalt-sproglige og logisk-matematiske fag, mister vi en del af eleverne og er nogle tilfælde nødt til at ty til specialundervisning. I et fag som musik er der et helt anderledes læringsrum. Det er andre kompetencer der skal bruges – i hvert fald mange flere

² Den rummelige skole- et debatoplæg: Udarbejdet af Kultur- og socialforvaltningen Næstved kommune 2000

³ Den store danske Encyklopædi: Bind 13, 1999, s. 519

⁴ Den store danske Encyklopædi: Bind 13, 1999, s. 519

⁵ Notat udleveret i undervisning af Helle Schjoldager, fra Trond Ålvik: Undervisningslære

⁶ Den rummelige skole- et debatoplæg: Udarbejdet af Kultur- og socialforvaltningen Næstved kommune 2000

forskellige kompetencer. Her har andre elever muligheden for at komme på banen og vise nogle egenskaber og færdigheder. Det kan give selvtillid og status til at klare den ellers krævende skolegang. Musisk aktivitet giver børnene mulighed for at komme tæt på hinanden og få fælles oplevelser, hvilket giver et godt sammenhold og fællesskab. Den enkelte skal føle at have en plads i fællesskabet for at kunne bidrage til det på lige fod med alle andre – også i andre situationer på og omkring skolen. Musikfaget er altså ikke et frirum fra de andre tunge, hårde fag. ”Mere faglighed i skolen” siger regeringen. ”Pas på med en ensidig satsning på fagligheden”, siger de der opponerer. For at musik skal have den plads i skolen, som jeg mener den bør, skal der fokuseres på fagligheden i musikundervisningen. Musikfaget har ry for at være det tungeste, rent pensummæssigt, på både gymnasiet og seminariet, hvorfor skal det så opfattes som et ”slappe af- fag” i folkeskolen? Det kræver at vi når frem til en accept af, at ikke al faglighed kan måles. De følelsesmæssige- sociale- skabende- og dannelsesmæssige kvaliteter, der udvikles i musikundervisningen, kan være svære at måle. Men ikke desto mindre er det skolens opgave at udvikle netop disse sider af børnene på ligefod med at lære at læse. En god musikundervisning vil stimulere kreativitet og fantasi, også ud fra følelsesmæssige perspektiver.

Hvis musikundervisningen ikke bliver vægtet tungt nok, hvem skal så varetage den side af elevernes dannelse. Skal det ske på frivillig basis? Bliver det virkelighed tror jeg ikke ”Den rummelige skole” kan fungere hensigtsmæssigt. Vi vil så miste en for stor del af eleverne til specialundervisning, og i en tid hvor der er stor kamp og diskussion om ressourcerne, Kunne de bruges til at skabe bedre muligheder for en kvalificeret musikundervisning. I skolen har børn brug for:

- At kunne
- At opleve
- At nyde
- At forstå
- At være sammen med⁷

Alle disse ting får børnene igennem musikken og musikundervisningen. Dannelsesmæssigt fordrer musikken udfordringer i alle intelligenserne. Det er et fag, der helst skulle komme til udtryk i godt humør og glæde gennem sang, dans og musik, hvilket vel heller ikke kan fornægtes at være en god kvalitet. Når musiklæreren bevarer fokus på både musik og pædagogik i undervisningen, er det et fag der i høj grad lever op til skolens formål, og er med til at fremme ”Den rummelige skole”.

---

⁷ Mogens Hansen: Skolens rummelighed 2002 s. 112

Litteraturliste

1. Den store danske encyklopædi, 1999 bind 13, Gyldendal
2. Den store danske encyklopædi, 1996 bind 4, Gyldendal
3. Eir, Hanne og Gregersen, Gitte, 2002 Musikalsk læring. Folkeskolens musiklærerforening
4. Folkeskolens musiklærerforening, Dansk sang nr. 2, 02/03
5. Folkeskolen nr. 11, 02/03
6. Folkeskoleloven 2002, 7. udgave
7. Fredens, Kirsten og Kirk, Elsebeth 2001, Musikken spiller en rolle, Dansk Sang
8. Hansen, Mogens 1997, Intelligens og tænkning: en bog om kognitiv psykologi, Ålykke
9. Hansen, Mogens 2002, Skolens rummelighed, Billesø og Baltzer
10. Kultur. Og socialforvaltningen 2000, Næstved kommune, Den rummelige skole – et debatoplæg
11. Nielsen, Frede V. 1998, Almen musikdidaktik, Akademisk Forlag
12. Schjoldager, Helle Højbo, Notat fra undervisning fra Trond Ålvik: Undervisningslære
13. Undervisningsministeriet 1990, Kvalitet i uddannelse og undervisning (rapport)
14. Undervisningsministeriet, Klare mål - Musik